

**2019 – DOSARELE PATRIMONIULUI (XXII): FERULA, Panteonul sașilor! -
dacă nu fac Turcii acest lucru, apoi fac de cele mai multe ori Valahii –
Cultura nu se moștenește, se cucerește!**

Favente linguis Păziți-vă limbile
Salvați LIMBA LATINĂ
Dosarele patrimoniului (XXII)

În turismul sibian:
Foamea e cel mai bun bucătar?
despre pietrele funerare

Transalpina = Flaccia
Nicolaus Olahus piatra funerară
cultura nu se moștenește, se cucerește!

Indigenous Languages
2019
Anul CĂRȚII în ROMÂNIA

Romanian Villages
Explore a village and discover centuries old architecture and traditional ways of life

Mihnea I cel Rău

Ferula Sibiu
Panteonul sașilor!

identitatea eternă a omului cu el însuși

în orice mare cultură pietrele de hotar sunt poezii și filosofii

Astăzi știm că Nicolae Olahus a murit la 76 de ani, în Bratislava, rămășițele sale fiind duse în biserica “Sf. Nicolae” din Tynnavia (azi Trnava -Slovia). Pe mormântul său e scris următorul epitaf: «"Conditur hoc moriens tumulo Nicolaus Olahi/Qui praesul vivens Strigoniensis erat" adică: “Zace-n mormântul acesta-ngropat Nicolae Valahul/Care’n Strigoniu trăind, fost-a arhiepiscop". (pag. 29) În lucrarea “**Hungaria**” Nicolaus Olahus prezintă “mai multe pasagii în care nepotul de boier muntean se ocupă și de aceia din sânul cărora s’a deslipit. Pag. 58 (...) «Transalpina (Valachia) care pe vremuri se spune că a fost botezată Flaccia, dela Flaccus, care odinioară dusesse acolo o colonie romană, se întinde dela munții care se desparte de Ardeal, până aproape de Marea Neagră. Un ținut șes, lipsit de ape...Prințul acestei țări, numit voevod, în vremea noastră e Radul, care puternic prin autoritate și forțele sale, își are reședința în Targawystya.» Prezentându-și familia domnitoare din care se trăgea, Olahus descrie și situația politică în acea perioadă: «Aceste două familii (Dănuleștii și Drăculeștii) până în ziua de azi sunt în continuă dușmănie, fiecare din ele străduindu-se din răspuțeri, când cu ajutorul Turcilor, când cu al Ungurilor să aleagă pe Voievod din familia sa. Cel care ajunge la putere, ucide nu numai pe cel din partida adversă, dar chiar pe cel din propria sa familie, când acesta ar fi bănuțit că umblă după domnie și adesea, după ce l-a prins, îi taie

nasul, sau alte părți ale trupului (...) Valahii sunt creștini, numai că, urmând pe Greci se deosebesc de Biserica noastră în privința purcederii Duhului Sfânt și altor articole mai puțin importante (tolerabilioribus)». Pag 62 Olahus scrie și despre Moldova: «Și Principele acestei țări se numește Voevod, dar nu e expus la atâtea schimbări primejdioase ca în Muntenia. El, ca și Voevodul Munteniei prestează jurământ de credință Regelui Ungariei. Pentru a-i menține în fidelitate, Regii ungari le-au dăruit în Transilvania câteva cetăți. (...) Moldovenii au aceeași limbă, obiceiuri și religie ca și Muntenii; se deosebesc într-o câțiva numai prin îmbrăcăminte. Ei se țin mai de neam și mai de ispravă decât Muntenii. Au cavalerie excelentă. (...) Limba lor și a celorlalți valahi a fost cândva romană, căci ei sunt colonii de Romani. În vremea noastră limba lor se deosebește foarte mult de a lor. Decât, multe din cuvintele lor pot fi înțelese de latini». În aceeași lucrare descrie și Transilvania: «Neamul acesta de oameni robuști, războinici, înarmați, sunt prevăzuți cu cai buni, sdraveni. Întreaga regiune e alcătuită alternativ din șesuri și păduri, întretăiată de ape cotite, plină de pământ roditor. Bogată în vin, aur, argint, fier și alte metale și sare; cât se poate de îmbelșugată în boi, fiare, urși și pești, așa că nu poți învinui firea că n'ar fi grămadit în acest ținut toate bunătățile traiului. În ea sunt patru națiuni: Unguri, Săcui, Saxoni și Valahi. Între aceștia Saxonii sunt considerați cei mai slabi în războiu. Ungurii și Săcuii se slujesc aceeași limbă, numai că Săcuii au câteva cuvinte specifice graiului lor ... Sașii se socotesc a fi coloniști ai Saxonilor din Germania, aduși aci de Carol cel Mare, lucru care se adeverește prin potrivirea limbilor acestor două popoare. Valahii se spune că sunt colonii Romane. Dovadă de acest lucru e faptul că au multe cuvinte comune cu limba Romană. Monede romane se găsesc multe în acest loc și ele constituiesc un neîndoelnic semn al vechimii stăpânirii romane prin părțile acestea. Pag. 65: (...) “ ... Muntenia e despărțită de Turci numai prin Dunăre, pe care o pot trece când vor, ca să gonească sau să ucidă pe voevodul muntean. Și dacă nu fac Turcii acest lucru, apoi în fac de cele mai multe ori Valahii, care se irită chiar de cele mai ușoare injurii, cum s'a întâmplat cu Mihnea-Vodă ... De aceea forțele Valahiei pot să vateme Transilvaniei, când ea e lipsită de apărători, dar nu prea pot ajuta la apărarea Ungariei”. Vorbind de nesiguranța și intrigăria din Muntenia Olahus întrebuințează, pentru a le caracteriza, cuvântul destul de tare “*practice valahe*” (*practicus Valahorum*) căror Mihnea a căzut victimă chiar la Sibiu. Decât aceste “practice” le vor fi învățat Valahii – după părerea umanistului nostru – dela Turci, care și ei le-au învățat de bunăseamă, dela bizantinii decăzuți, pe care, chiar după cucerirea Constantinopolului, crunții cuceritori au continuat să-i păstreze în slujba lor.» (lucrarea Olahus)

În județul Sibiu există un mausoleu prea puțin cunoscut, nefiind inclus ca poziție distinctă în patrimoniul național sau mondial: Mausoleul unde se află episcopii și preoții sași care au păstorit Scaunul Luteran Săsesc din întreaga Transilvanie, până în 1867 (după moartea episcopului Georg Paul Binder), când episcopia s-a mutat la Sibiu și capitala spirituală și religioasă a comunității săsești a început să decadă. Astfel, biserica fortificată de la Biertan, cea mai mare din Transilvania, înscrisă în patrimoniul UNESCO (în 1993), fiind prima pe lista cele șapte biserici fortificate din România deține un tezaur al patrimoniului mobil reprezentat de cele ... pietre funerare, transmutate în **MAUSOLEUM** în 1912-1913, odată cu osemintele episcopilor și preoților luterani. Chiar Aici, în zidurile ferulei pot admirate 67 de lespezi funerare, o galerie unică în România (!),

adevărat **PANTEON AL SAȘILOR**, o istorie în piatră a tuturor personalităților înstărite sibiene, incluzând primari, comiți, etc. O legendă sibiană este și uciderea domnului Țării Românești, **Mihnea I “cel Rău”** (1462-1510), la ieșirea din biserică (în 12 martie 1510), fiind singurul român înmormântat în celebra “**FERULĂ**”. Se cunoaște că Mihnea I a trecut la romano-catolicism în speranța ca regele maghiar să-l sprijine în redobândirea tronului “Transalpinei”, fiul natural al lui Vlad Țepeș năzuind să se revină la Domnia pierdută. La intrările în aceste locuri de pioasă amintire ar trebui amplasat dictonul latin: “**Favente linguis – Păziți-vă limbile**”, veche formulă de cult a preoților romani care sugerau astfel credincioșilor “liniște, nu tulburați solemnitatea”. În turismul sibian sunt necesare investiții în diversificarea traseelor culturale locale, turiștii putând și trebuind să aleagă din bogata ofertă; actorii din industria turismului știu că cei mai mari beneficiari ai traseelor culturale sunt restaurantele, ele speculând proverbul latin: „**Fames est optimus coquus**” – “**Foamea e cel mai bun bucătar!**”.

Scritorul francez (1901-1976), André Malraux – pe numele său adevărat André Berger - considera “**cultura**” ca “suma a tuturor formelor de artă, de iubire și de gândire, care, pe parcursul secolelor, l-au ajutat pe om să fie tot mai puțin înrobite”; el susținea: “**cultura nu se moștenește se cucerește!**”, afirmând că “marele artist stabilește identitatea eternă a omului cu el însuși” și „**în orice mare cultură pietrele de hotar sunt poezii și filosofii**”.

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<http://www.tribuna.ro/stiri/cultura/dosarele-patrimoniului-xxii-ferula-panteonul-sasilor-daca-nu-fac-turcii-acest-lucru-apoi-fac-de-cele-mai-multe-ori-valahii-cultura-nu-se-mosteneste-se-cucereste-142308.html>

The screenshot shows a web browser displaying a news article on the website Tribuna.ro. The browser's address bar shows the URL: www.tribuna.ro/stiri/cultura/dosarele-patrimoniului-xxii-ferula-panteonul-sasilor-daca-nu-fac-turcii-acest-lucru-apoi-fac-de-cele-mai-multe-ori-valahii-cultura-nu-se-mosteneste-se-cucereste-142308.html. The website header features the Tribuna logo and the tagline "Dintotdeauna pentru totdeauna!". Below the logo is a navigation menu with tabs for "Eveniment", "Actualitate", "Stirile de pe strada mea", "Sport", "Cultura", "Sanatate", "Timp liber", "Tribuna femeilor", and "Descopera lumea". The main content area displays the article title: "Dosarele patrimoniului (XXII): FERULA, Panteonul sașilor! - dacă nu fac Turcii acest lucru, apoi fac de cele mai multe ori Valahii - Cultura nu se moștenește, se cucerește!". To the right of the title are social media sharing icons for Facebook, Twitter, and Email, along with a search bar. At the bottom of the article preview, it shows the author's name "Marius HALMAGHI", the publication date and time "07.03.2019 22:23", the number of views "286 vizualizari", and the number of comments "0 comentarii".

În: Tribuna, 07 martie 2019